

A Könyvtártudományi és Módszertani Központ munkája 1981-ben

Az 1981-es évben két kiemelt feladatot tűztünk magunk elé: 1. a Művelődési Minisztérium ágazati felügyeletének fokozott szakmai támogatását és 2. a IV. Országos Könyvtárügyi Konferencia előkészítésében, megszervezésében és lebonyolításában való intenzív közreműködést. Megítélésünk szerint mind a két vállalkásunkat eredménnyel teljesítettük, ahogy részletes beszámolóinkból remélhetőleg kitűnik.

Az 1981—1985-ös tervidőszakra megváltoztattuk a korábban követett tervezési és beszámolási szerkezetet: áttértünk a feladatok és teljesítések osztályonként való felsorolására. Ezt az tette lehetővé és indokolta, hogy mostanra olyan szervezeti alakult ki a KMK-ban, amelyben az egyes funkciók egy-egy szervezeti egységhez rendelhetők. Ennek ellenére, vagy éppen ezért szükség van bizonyos összetett feladatok osztályközi kooperációval, kisebb, ad hoc csoportok megalakításával való megoldására. Így például ilyenek alakultak szakfelügyeleti vizsgálatokra, konferenciák, továbbképzések rendezésére, szakmai tanácsadásra és konzultációkra. (Ezért fordulnak elő beszámolóinkban kisebb átfedések.)

Beszámolóink bevezetésében szeretnénk kiemelni minden osztály esetében azt az egy teljesítményt, amit 1981-es tevékenysége legfőbb eredményének tekintünk. Tehát:

Hálózatfejlesztési Osztály: az alapjogszabályokban felvázolt könyvtári rendszer megvalósításának és működésének segítése.

Könyvtártechnológiai Osztály: konzultációs-operatív közreműködés a könyvtári gyakorlat korszerűsítésében.

Olvasáskutatási Osztály: a könyvtárszociológiai jellegű vizsgálódások további térnyerése.

Állományépítési Osztály: az *Új Könyvek* című állománygyarapítási tanácsadó strukturális és tartalmi továbbfejlesztése.

Oktatási Osztály: a könyvtárkezelői képzés támogatása.

Kapcsolatszervezési Osztály: a tömegkommunikációs kapcsolatok kiépítése.

Tájékoztatási Osztály: az időszaki kiadványok zavartalan megjelentetése.

HÁLÓZATFEJLESZTÉS

A szakirodalmi ellátás fejlesztése

A területi együttműködési körök és koordinációs központok feladatainak minimális programjáról, illetve a szervezés módszertani variációiról előterjesztést készítettünk. A különböző adottságú régiók számára eltérő modelleket javasoltunk és tételesen körvonalaztuk a nyugat- és észak-dunántúli könyvtárak körében megindítandó együttműködés intézményeit és szolgáltatási feladatait.

Előterjesztést készítettünk — az érdekeltekkel előzetesen egyeztetve — a természettudományi és a társadalomtudományi szakterületi kooperációs körök koordinációs központjainak a kijelölésére, továbbá helyzetképet és fejlesztési javaslatot dolgoztunk ki a szakterületi együttműködésről.

Két szakkönyvtári hálózati központ (AGROINFORM, VÍZDOK) munkáját tanulmányoztuk a működés formái és hatékonysága szempontjából. Néhány további adatszerező látogatás (hálózati alközpontokban és tagkönyvtárakban) után írásos összegezés készül a szakkönyvtári modell kialakítása érdekében.

Megvizsgáltuk valamennyi fővárosi, valamint országos feladatkörű múzeum könyvtárának munkáját, s a tapasztalatok alapján helyzetképet és fejlesztési javaslatot készítettünk. A múzeumi könyvtárak fejlesztését szolgáló irányelveket — az 1976-os tervezet részleges módosításával — újra-fogalmaztuk.

A könyvtári munkamegosztás lehetőségeiről felmérést végeztünk Szombathelyen, Jászberényben és Szekszárdon. Tájékoztunk az üzemi szakkönyvtárak működési feltételeiről és tevékenységéről, valamint a megyei és a helyi városi könyvtárral való kapcsolatairól. Elemeztük két ágazat (építésügy, textilipar) vállalati szakkönyvtárainak működését és feldolgoztuk két megyei könyvtár (Kaposvár és Szombathely) tapasztalati anyagát a vállalati szakkönyvtárakkal való kapcsolatáról, illetve a vállalati szakemberek igényeinek megyei könyvtári kielégítéséről.

Elkészítettük a hivatali szakkönyvtárak helyzetéről és fejlesztéséről szóló tanulmányt. Az Országgyűlési Könyvtárral közösen munkabizottságot alakítottunk a hivatali szakkönyvtárak irányelveinek kidolgozására. Az irányelvek tervezete elkészült, az egyeztetési folyamat van még hátra.

A szakirodalmi igény- és ellátottsági vizsgálatok módszereivel foglalkozó továbbképző tanfolyam hallgatóinak záródolgozataiból kiválogattuk azokat, amelyek közzététele hasznos lehet. A szerzőkkel több ízben konzultáltunk.

A közművelődési könyvtári ellátás fejlesztése

Megbízás, illetve felkérés alapján több szakfelügyeleti vizsgálatot bonyolítottunk le, illetve vizsgálatban vettünk részt. Így Pest megyében (a megyei és más szintű összevont művelődési intézmények működési tapasztalatai), Tolna megyében (a járási könyvtárak az összevont művelődési

intézményen belül), Veszprém megyében (a járási ellátó rendszer működése), Komárom megyében (általános felügyeleti vizsgálat).

A Művelődési Minisztérium megbízásából számos megyében vettünk részt a megyei könyvtár jelentésének és munkatervének megbeszélésén, s meghívás alapján egyes megyei szintű szakfelügyeleti vizsgálati jelentések megvitatásán.

A közművelődési könyvtárakban dolgozó módszertanos könyvtárosok számára regionális értekezletek sorát indítottuk el; 1981-ben Észak-Magyarországon (Noszvaj) és Dél-Dunántúlon (Szekszárd) tartottunk háromnapos tapasztalatcserét, a házigazda megyei könyvtárak tevékeny közreműködésével.

Felmértük az A- és B-típusú könyvtárak állománygyarapítási kereteinek alakulását, elemeztük a könyvtári nevelőmunka tapasztalatait, s javaslatot készítettünk a miskolci Megyei Könyvtár munkaszervezetének továbbfejlesztésére.

A SZOT Kulturális Osztályának irányításával elkészítettük a szakszervezeti hálózatok fejlesztési irányelveinek végleges változatát; az irányelvek a SZOT Elnöksége vonatkozó határozatával együttesen kiadványként is megjelentek.

A kettős funkciójú munkahelyi könyvtárak lehetőségéről konzultáltunk szakszervezeti hálózati központokkal, és munkahelyeken is folytattunk helyszíni tanulmányokat.

Összefoglalót készítettünk a szakszervezeti könyvtárak állománygyarapítási tevékenységéről. A vizsgálat mintavételes alapon történt, négy budapesti és három vidéki könyvtárhálózatban. A tapasztalatokat a szakszervezeti könyvtárosok körében tervezzük közreadni.

Konzultációs segítséget adtunk a SZOT-üdülők könyvtárainak szervezetével és működésével foglalkozó tervezethez, s több szakszervezeti hálózati központnak aktuális problémáik megoldásához.

A Magyar Néphadsereg Módszertani Központjával rendszeres munkakapcsolatot tartottunk. Szükség szerint tanácsokat adtunk, részt vettünk országos értekezletükön, előadásokat tartottunk képzéseiken és továbbképzéseiken.

Kiépítettük kapcsolatunkat a Vakok és Gyengénlátók Szövetségével, s látogatást tettünk több, hátrányos helyzetű személyeket gondozó intézet könyvtárában.

A gyermek- és ifjúsági ellátás fejlesztése

Elkészítettük az iskolai könyvtárak szakmai irányelveinek tervezetét. Ezt közművelődési és iskolai könyvtáros szakemberekkel véleményeztettük és megvitattuk, többször átdolgoztuk, és az 1982. évben végső formára hoztuk az OPKM-mel közösen.

Részt vettünk az iskolai könyvtári szakfelügyelők tatai tanácskozásának munkájában, a tantárgyi bibliográfiák szerkesztő bizottságában, a pedagógusok informálását célzó új koncepció kidolgozásában. Az OPKM-mel közös könyvtárlátogatásokat végeztünk, és kapcsolatokat építettünk ki az újjászervezett központi pedagógiai intézményekkel.

Megjelentettük az általános művelődési központokban működő könyvtárakról szóló módszertani útmutatót. Az iskolai és a közművelődési könyvtárak együttműködése és integrálása ügyében megbeszélésen vettünk részt Tatabányán, Kaposváron, Miskolcon, Szekszárdon.

Felmértük az A- és B-típusú könyvtárakban a gyermekek számára készített katalógusok állapotát, és elkészítettük a gyermekkönyvtári katalógusszerkesztés és szabadpolcos szolgáltatás útmutatójának kéziratát. Ugyancsak e témában rendeztük az 1981-es továbbképzéseket, amelyek hat helyszínen zajlottak le, s a gyermekkönyvtárosok teljes körét átfogták.

Az új általános iskolai tantervekből 250 példányt juttattunk el a gyermekkönyvtárakba.

Folyamatos munkakapcsolatban álltunk a Móra Kiadóval, az Írószövetséggel, az Úttörőszövetséggel a gyermekek olvasási kultúrája fejlesztése érdekében.

Általános fejlesztési és adminisztratív feladatok

Közreműködtünk a IV. Országos Könyvtárügyi Konferencia dokumentumainak kidolgozásában és a konferencia lebonyolításában.

Elláttuk a Társadalomtudományi Információs Munkabizottság titkársági teendőit: megszerveztük a TIM két ülését, kiadásra előkészítettük kiadványsorozata második füzetét. Hasonlóképpen titkársági funkciót láttunk el a megyei könyvtárigazgatók tanácsa mellett (két ülés) és részt vettünk az egyetemi és a főiskolai könyvtárigazgatók tanácsa munkájában.

A tudományos könyvtárrá való minősítés folyamata az év során jelentősen előrehaladt: lényegében valamennyi, a területi és szakterületi együttműködésben érdekelt jelentősebb könyvtár, továbbá az egyházi és kutató-intézeti könyvtárak minősítésére javaslatot tett az illetékes bizottság, amelynek titkárságát mi adtuk.

Az 1981. évben is folyamatosan véleményeztük a hozzánk elküldött szervezeti és működési szabályzatokat. E szabályzattervezeteket nemcsak véleményeztük, hanem elkészítésükhöz, pontosabbá tételükhöz konzultációs segítséget is nyújtottunk.

Közreadtuk a TEKE és a SZAKMA 1980. évi kötetét. A korábbi évekhez képest a megjelenést sikerült egy hónappal előbbre hozni. A TEKE-ben már az új népszámlálási adatokat tüntettük fel és egy új fejezettel is bővítettük a kiadványt: az új fejezet a városokban működő tanácsi és szakszervezeti közművelődési könyvtárak összesített adatait tartalmazza.

A közművelődési könyvtárak statisztikai adatszolgáltatási rendjének egyszerűsítése érdekében előkészítettük a szakszervezeti könyvtárakról szóló statisztika egészének átadását. a Tudományszervezési és Informatikai Intézetnek.

Javaslatot készítettünk a kettős funkciójú könyvtárak statisztikai adatszolgáltatási rendjére. A javaslat a tanácsi — iskolai, tanácsi — szakszervezeti, és a munkahelyi (szakszervezeti közművelődési — szak) könyvtárak adatszolgáltatása során jelentkező kettősség feloldása érdekében készült.

A IV. Országos Könyvtárügyi Konferencia dokumentumához az elmúlt tíz év könyvtári fejlődését statisztikai táblázatokban foglaltuk össze.

Az ötnapos munkahét bevezetése kapcsán állásfoglalást dolgoztunk ki a könyvtárak új nyitvatartási rendjével szemben támasztott általános követelményekre, s javaslatot tettünk könyvtártípusonként a nyitvatartási idő módosítására.

A különféle könyvtári dokumentumokról készített másolatok jogi vonatkozásainak tisztázása érdekében javaslatot készítettünk.

Számos esetben konzultációs segítséget nyújtottunk a hozzánk forduló könyvtárak és könyvtárosok jogi problémáinak megoldásához.

KÖNYVTÁRTECHNOLÓGIA

Dokumentumbázis

Megvizsgáltuk a régi és ritka könyvek állományvédelmének helyzetét, felhívtuk a figyelmet a munkaerőelosztás aránytalanságaira, művelődéspolitikai határozatok előkészítését szorgalmaztuk.

Tervezetet készítettünk a dokumentumok piacának áttekintéséhez, a feladat kooperatív végrehajtásához. Tervezetet dolgoztunk ki a devizaigényes folyóiratbeszerzés tanulmányozásához, amit az Országos Könyvtárügyi Tanács vállalkozásához csatlakozva hajtunk végre.

A közművelődési könyvtárak szakrészlegeire vonatkozó nemzetközi felmérés összefoglalóját az INTAMEL 1981. évi budapesti konferenciájának vitaanyagaként angol nyelven megjelentettük. Az opponensi vélemények és hozzászólások összegzésével a kéziratot felajánlottuk az IFLA-nak kiadásra.

Állományfeltárás, bibliográfia

Részt vettünk a könyvtári vonatkozású szabványokat gondozó bizottság munkájában, két szabványtervezethez szakvéleményt dolgoztunk ki.

Közreadtuk az *Állóképek bibliográfiai leírása* című útmutatót és a kartográfiai kiadványok (ISBD/CM) magyar nyelvű változatát. Kiadásra előkészítettük a zeneművek egységesített címének megállapítását segítő útmutatót. A hangfelvételek bibliográfiai leírásának szabványához írott útmutatót az IABM budapesti konferenciája elé terjesztettük.

Részt vettünk a kecskeméti bibliográfiai konferencia programjának megszervezésében, munkájában és eredményeinek összefoglalásában; a megyei könyvtárak munkatársaival a katalógusszerkesztési követelményekről öt alkalommal tartottunk megbeszélést. A kialakult nézetekről a „Könyvtáros” hasábjain — négy folytatásra terjedő — tájékoztatót adtunk közre a szakmai közvélemény kialakítása érdekében.

A zenei, a helyismereti, valamint feldolgozó munkával foglalkozó öt továbbképző tanfolyamon és kilenc megyei továbbképzésen oktattuk az új bibliográfiai leírás ismereteit. A nem könyv jellegű dokumentumok bibliográfiai leírásához feladat- és példatárat állítottunk össze.

A központi cédulaellátás keretében a hanglemezek és diasorozatok leírásait ellenőriztük.

Részt vettünk a megyei szakfelügyeleti vizsgálatokban, s a B-típusú könyvtárak leíró katalógusainak állapotáról tapasztalatokat gyűjtöttünk.

Információ-visszakereső rendszerek

A két- és többnyelvű teauruszok irodalmáról kritikai szemlét és annotált bibliográfiát állítottunk össze, a magyar nyelven megjelent anyagból szöveggyűjteményt adtunk közre. Előadói és gyakorlatvezetői feladatokat láttunk el a teauruszok készítésével foglalkozó tíznapos tanfolyamon.

Az osztályozási rendszerekről, elméleti kérdésekről, információkereső rendszerekről több előadást tartottunk (Kalocsán, Kecskeméten, Csepelen, a Neumann János Számítógéptudományi Társaságban). Automatizálásuk kérdéseiről tanulmányt jelentettünk meg a Könyvtári Figyelőben.

Tervezetet dolgoztunk ki a Csepel Művek szakirodalmi információkereső rendszerének kialakításához.

Audiovizuális szolgáltatások

Tervezetet készítettünk a nagyobb közművelődési könyvtárak vizuális dokumentumállományának kialakítására, eszközeinek, gépi felszerelésének összeállításához, majd az Országos Közművelődési Alap anyagi támogatásával 25 gyűjtemény megindulásához adtunk segítséget.

Megalakítottuk az AV-dokumentumok helyzetével foglalkozó könyvtárosok munkacsoportját és kidolgoztuk a csoport programját.

Részt vettünk a Zenei Könyvtárak Nemzetközi Szervezete (AIBM) Budapesten rendezett konferenciájának megszervezésében és a konferencia munkájában. Ebből az alkalomból kiadtuk a *Zenei könyvtárak kalauza* című adattárat, valamint a Magyar Könyvtárosok Egyesületével közösen az MKE zenei szekciójának tíz évét áttekintő füzetet.

Az MKE Zenei Szekciójának megalakulása tizedik évfordulója alkalmából összefoglaltuk az európai és az amerikai zenei gyűjtemények fejlődését.

Közreműködtünk a zeneművek másolásának szerzői jogi kérdéseivel kapcsolatos állásfoglalás kialakításában.

Részt vettünk a zenei könyvtárosok továbbképző tanfolyama megszervezésében és magában az oktatásban, valamint szakfelügyeleti vizsgálatokban. Szakmailag segítettük a Könyvértékesítő Vállalat központi hanglezellátását.

A könyvtári és információs tevékenység gazdaságtana

A megyei könyvtárak munkafolyamatainak az előző években lefolytatott elemzését vitára bocsátottuk. Kidolgoztuk a felsőoktatási könyvtárak szervezete és működése elemzésének kérdőív-sorozatát, s azt az érintetteknek szétküldtük.

Elemző tanulmányt készítettünk a könyvtári normák megállapításainak módszereiről. Művelési időméréseket folytattunk, s munkaszervezési kérdésekben tanácsadó szolgálattal segítettük a hozzánk forduló könyvtárakat (Megyei Könyvtár, Miskolc; FSZEK; OTKI, Eü. Főisk., M. Kábelművek stb.).

A szakterület nemzetközi irodalmáról fordítás- és szemelvénygyűjtemény összeállítását kezdtük el.

Műszaki fejlesztés

Folyamatosan gyűjtöttük a könyvtári vonatkozású felszerelések és gépek termékismertető füzeteit. Ezekről 17 információs füzetet jelentettünk meg több nyelven, a szocialista országok tájékoztatási szervezetének (NTMIR) keretében, kettőt — csupán hazai érdekeltég miatt — magyar nyelven. Két szám a mozgáskorlátozottak nemzetközi éve alkalmából a könyvtári ellátásukhoz szükséges berendezéseket ismertette.

Tevékenységünket összehangoltuk az OMIKK hasonló célú munkájával. Bekapcsolódtunk a Szervezés- és Vezetéstudományi Társaság Eszközbizottságának munkájába. Felvettük a kapcsolatot a Szovjetunió Szervezés-technikai Kutatóintézetével: a katalóguscédula sokszorosító gépükkel üzemi kísérletet folytattunk. Az ezzel azonos rendeltetésű magyar készülék gyártásának és forgalmazásának megindítását tovább szorgalmaztuk.

Építés, berendezés

Tanulmánytervet készítettünk az Állami Gorkij Könyvtár, a veszprémi Megyei Könyvtár, a tapolcai Városi-Járási Könyvtár, a kaposvári Tanárképző Főiskola Könyvtára, a kenderesi Nagyközségi Könyvtár és a debreceni Egyetemi Könyvtár fejlesztéséhez. Berendezési tervjavaslatot dolgoztunk ki 18 könyvtár kérésére. További 13 könyvtár tervezőivel konzultációt folytattunk. Szakvéleményt adtunk több tervezet, beruházás tervdokumentációjáról.

Megkezdtük a konzultációkat az IKARUSZ székesfehérvári fejlesztési osztályával a bibliobuszok sorozatgyártásának előkészületeiről.

Tapasztalatcserét szerveztünk a berendezési és építési feladatokkal foglalkozó megyei könyvtári munkatársak részére.

Részt vettünk a szocialista országok szakértőinek VIII. prágai konferenciáján, előadásokkal járultunk hozzá a szakmai továbbképzési programokhoz, s kiadásra készítettük elő a könyvtárak világitásáról írott tervezési segédlet kéziratát.

OLVASÁSKUTATÁS

A gyermekek olvasási kultúrája, olvasáspedagógia

Befejeződött a 10–14 éves gyerekek olvasási kultúráját felmérő kutatásunk adatainak gépi feldolgozása. Elkészült és részben megjelent az eredményeket összegező tanulmány néhány fejezete.

Előkészítettük, de anyagi és szervezési nehézségek miatt egyelőre nem tudtuk megindítani az önálló könyv- és könyvtárhasználatra építő olvasáspedagógiai kísérletünket.

Előadásokat tartottunk ebben a témakörben továbbképző tanfolyamainkon, különféle országos és megyei rendezvényeken, a gyermek- és ifjúsági irodalommal foglalkozó szekszárdi tanácskozáson.

Táborvezetőként, előadóként és szaktanácsadóként segítettük több olvasótábor (Bakonyoszlop, Kecskemét, Csillebérc, Vác-Katalinpuszta stb.) sikeres megvalósulását, a Hazafias Népfrent országos és budapesti olvasótábori munkacsoportjában pedig közreműködtünk az olvasótábor-mozgalom országos irányításában is. Elkészült és jó néhány alkalommal bemutatásra került az 1980. évi bakonyoszlopi olvasótáborról készült hangosított film. A Tankönyvkiadónál van az öt bakonyoszlopi olvasótábor eseményeit, módszereit és eredményeit tartalmazó könyv kézírata.

Megjelenőben vannak az *Önismereti játékok és beszélgetések*, valamint a *Beszélgetések a könyvtárban* című módszertani kiadványok, amelyek anyaga nagyobb részt olvasótábori tapasztalatainkra épült.

Olvasási szokások, az olvasás folyamata

Számítógépre került a házikönyvtárak összetételét, használatát és az olvasói szokásokat vizsgáló kutatásunk csaknem valamennyi adata. Jelentős mennyiségű gépi táblázat áll rendelkezésünkre. Ezek alapján több résztanulmány készült el, és részben meg is jelent (az olvasási szokások időbeli alakulásáról, a mai magyar irodalom olvasottságáról, az olvasási és egyéb művelődési szokások, valamint a tömegkommunikációs eszközök igénybevételének összefüggéseiről).

Tíz közművelődési könyvtárban vizsgáltuk az olvasmányválasztás módjait, és az olvasói igények kielégítését. Az egyéves megfigyelés után a teljes adatanyag birtokában megkezdtük az összegező tanulmány elkészítését. Ennek a kutatásnak az adatai alapanyagot szolgáltatnak a történeti, néprajzi és szociográfiai témák iránti érdeklődést vizsgáló kutatásunkhoz is, amelyhez már egy előtanulmány elkészült *A történelemtudomány és könyvkiadás a felszabadulás óta eltelt időszakban* címmel.

A *Mester és Margarita* c. regény magyarországi fogadtatását vizsgáló kutatás feldolgozási munkálatai befejeződtek, elkészült a zárótanulmány első fejezete és több résztanulmány.

Egy 1965-ös és egy 1979-es adatfelvétel eredményeinek összevetése alapján tanulmányt készítettünk egykori bácsalmási általános iskolai tanulók olvasási szokásairól.

Adatokat gyűjtöttünk a századforduló novella-irodalmának könyvtári hozzáférhetőségéről egy kanadai kutató vezette nemzetközi összehasonlító vizsgálatához.

Ebben a témakörben is jó néhány előadást tartottunk, mind saját, mind más könyvtárak továbbképzésein, közreműködtünk rádióműsorokban, különböző szakmai fórumokon, tanfolyamokon, valamint az Olvasó Népért Munkabizottság és annak olvasáspolitikai munkacsoportja tevékenységében.

Tanulmányokat írtunk bolgár, angol és NDK-beli szakfolyóiratok kérésére a magyarországi olvasáskutatásról.

Könyvtárak és társadalmi környezetük

Tanulmánykötetet állítottunk össze a könyvtárhasználati szokásokról: a különböző olvasmányközvetítő csatornák (köztük a könyvtár) használatáról, a könyvtári tagság (valamint a párhuzamos tagság és a lemorzsolódás) arányairól, a könyvtárlátogatás gyakoriságáról és a könyvkölcsönzés intenzitásáról, a kölcsönzött könyvek összetételéről, a látens könyvtárhasználatról, a különböző könyvtári szolgáltatások igénybevételéről, a könyvtárhasználók különböző típusairól, az egyetemi hallgatók könyvtárhasználati szokásairól, a könyvtárhasználók könyvtárképéről szóló tanulmányokból. Jelenleg a szerkesztési munkálatok folynak.

Átdolgoztuk, és nyomdába küldtük a *Közelképek a közművelődési könyvtárainkról* című kiadványt. (A kutatás eredményeit több folyóiratközlemény is ismertette.)

Lezárult a kelenföldi könyvtár és társadalmi környezetének négy évig tartó vizsgálata, elkészült a zárótanulmány több fejezete.

Részt vettünk a hátrányos helyzetű személyek könyvtári szolgálataival foglalkozó féléves továbbképző tanfolyam munkájában előadások tartásával és szemináriumok vezetésével. A hátrányos helyzetű rétegek könyvtári ellátásáról szóló tanulmánykötet az eredeti elképzelés szerint összeállt, 1982 elején kiegészül a továbbképző tanfolyam anyagával.

Előadásokat tartottunk ebben a témakörben is különböző könyvtáros konferenciákon, továbbképzéseken, közreműködtünk ilyen kérdésekkel foglalkozó rádióműsorokban, fórumokon és a magyar—szovjet könyvtártudományi szemináriumon.

Számos esetben adtunk szaktanácsokat olvasószolgálattal kapcsolatos szakmai kérdésekben, segítséget kisebb, helyi vizsgálatokhoz és egyetemi (főiskolai), e témakörbe vágó szakdolgozatokhoz.

ÁLLOMÁNYÉPÍTÉS

Az Új Könyvek szerkesztése és fejlesztése

Az év legfontosabb munkája az *Új Könyvek* című állománygyarapítási tanácsadó szerkesztésének új rendjére való áttérés volt. Az osztály minden más tevékenységét az átállás sikeres végrehajtásának rendeltük alá. Ez azt eredményezte, hogy sikerült az új eljárás bevezetése, de néhány egyéb feladat elvégzése halasztást szenvedett.

Az *Új Könyvek* 1981. januárjától szabadlapos formában jelent meg. Az év folyamán megszerkesztett 32 „számban” 2650 könyvről adtunk tájékoztatást. Az első negyedévben megjelent lapokon és a nyomtatott katalóguscédulákon egyaránt a régi szabvány szerinti címleírás szerepelt, a gépi program csúszása miatt. A második negyedévtől kezdődően a szabadlapon már az MNB szerkesztősége által az új szabvány szerint készített bibliográfiai leírásokat közöltük, a nyomtatott cédulákon azonban a régi szabvány szerinti címleírás maradt egészen az év végéig, amivel az volt a célunk, hogy a kétfajta leírás összetevése révén a könyvtárosok érzékeltessék a különbségeket, s megkönnyítsük számukra az átmenetet.

Külön kell szólni az *Új Könyvek* negyedéves szakrendi és betűrendes mutatóinak összeállításáról (szakrendben közöljük a címleírásokat és ehhez jön a betűrendes mutató), amely lényegesen több munkát igényelt, mint korábban az egyes számokhoz közölt betűrendes mutató. Ugyanakkor folyamatosan építettük az éves kumulációt, hogy az év lezárása után minél előbb nyomdába küldhessük.

Az *Új Könyvek* reformját előkészítendő regionális értekezleteket szerveztünk, továbbá részt vettünk az új bibliográfiai leírási és a szakozási gyakorlati kapcsolatos problémákról a Magyar Könyvtárosok Egyesülete Bibliográfiai Bizottságával közösen rendezett kecskeméti tanácskozáson és az azt követő munkaküléseken.

Elláttuk a Könyvtári Könyvminősítő Bizottság elnöki és titkársági teendőit, jelzeteltük valamennyi kiadó 1982-es tervét és megadtuk a Könyvtárellátó számára a megfelelő példányszámjavaslatokat. Ugyancsak javaslatokat tettünk a Kulturális Alap terhére megvásárlandó művekre és azok példányszámára. A bizottságot az év végén a Művelődési Minisztérium Könyvtári Osztálya feloszlatta.

Bekapcsolódtunk egy sor szakfelügyeleti vizsgálatba és számos előadást tartottunk továbbképző tanfolyamokon.

Az Új Könyvek kumulációi

A *Könyvtári kis tükör* c. ajánló könyvjegyzék készülében levő kötetei a következőképpen állnak:

Világirodalom: kézírata nyomdakész.

Történelem, művelődéstörténet, szociográfia, néprajz: lektorálás alatt.

Természettudományok: készültségi foka 60%-os.

Alkalmazott tudományok: készségi foka 70%-os.
Gyermekirodalom (1976—1980): az anyaggyűjtés elkészült, a gépelés és a zárószerkesztés húzódik át 1982-re.

Helyismereti munkák

A helyismereti munkák szervezéséből, irányításából ránk eső feladatok 1981 folyamán elsősorban előadásokat (kb. 15), konzultációkat (kb. 5), felügyeleti vizsgálatban való részvételt (2), valamint a helyismereti könyvtárosok továbbképző tanfolyama megszervezésében és lebonyolításában való részvételt jelentettek (tervezet, előadás, a dolgozatok értékelése stb.).

A helyismereti munka kézikönyvének tervezete elkészült, s megbeszéléseket folytattunk a leendő munkatársakkal.

A helyismereti kutatások módszertanával foglalkozó könyv korábbi szerzőjével kötött szerződést felbontottuk és más szerzővel állapodtunk meg, aki a munka befejezését 1982. végére vállalta. *A helyismereti bibliográfiái kalauz* kézírata tovább késik.

OKTATÁS — KUTATÁSSZERVEZÉS

A könyvtárosképzés fejlesztése

Az MM Könyvtári Osztálya által létrehívott oktatási-továbbképzési állandó bizottságban elláttuk a titkári teendőket. E bizottság számára felmerésen alapuló számszerű, táblázatos áttekintést készítettünk a közművelődési könyvtárak, a szakkönyvtárak és a felsőoktatási intézmények könyvtárainak szakemberellátottságáról; a közművelődési könyvtárak vonatkozásában a változás tendenciáiról is. Ugyancsak az említett bizottság számára áttekintést készítettünk a fejlett könyvtárüggyel rendelkező külföldi államokban folyó felsőfokú könyvtáros- és informatorképzés tantárgystruktúrájáról.

Áttekintést és elemzést készítettünk a könyvtárosképzés egyes ismeretköreinek tankönyv- és taneszköz-ellátottságáról.

Figyelemmel kísértük a fakultatív könyvtárkezelői tantárgy előkészítését, majd szeptembertől bevezetését a gimnáziumi oktatásba. Az új tanárok részére szakmai-módszertani tájékoztatást tartottunk és elláttuk őket a legfontosabb segédeszközökkel (könyvtárkezelői tankönyv, példatár stb.). A tanév során — az OPI megbízása alapján — három vidéki gimnáziumban ellenőrzést végeztünk, a tapasztalatokról és az általánosan jelentkező problémákról, feladatokról jelentést adtunk.

A tanítóképző főiskolák könyvtárosi szakkollégiumain oktató tanárok részére többnapos konferenciát rendeztünk a könyvtárügy és a könyvtárosképzés aktuális kérdéseiről. Rendszeres munkakapcsolatot tartottunk fenn az ELTE Könyvtártudományi Tanszékével és a tanárképző főiskolák könyvtárosi tanszékeivel.

A 2/1976. OM rendelet alapján szervezett könyvtárosi főiskolai államvizsgák a vonatkozó rendelet szerint lényegileg befejeződtek, ezzel lezárult egy tevékenység, amely öt éven át kiemelkedő feladatunkat jelentette. Mivel néhány pótvizsga átnyúlik 1982-re, értékelő áttekintést csak ezek után tudunk írni.

Könyvtárkezelők képzése

Az év során 11 tanfolyam ügyét intéztük: szervezési, tartalmi, didaktikai szempontból tanácsokat adtunk, az egyes tantárgyak tanárai részére munkaértekezleteket szerveztünk, eszköztárunkból a hallgatók részére tankönyveket, példatárakat, útmutatókat kölcsönöztünk.

Az írásbeli vizsgákra egyéenként változó feladatokat tartalmazó tesztfüzetet állítottunk össze. Minden írásbeli és szóbeli vizsgán részt vettünk; elláttuk a vizsgák felügyeletének, majd a tanári értékelések felülbírálatának feladatát.

Az év során megjelentettük a könyvtárkezelői ismeretek ideiglenes tankönyvét és megkezdtük a végleges tankönyv kidolgozását.

A tanfolyamok eddigi szervezési, tartalmi és didaktikai tapasztalatairól értékelő jelentést készítettünk, az indokoltnak látott változtatásokra javaslatot tettünk.

Továbbképző tanfolyamok szervezése

Az év során a következő továbbképző tanfolyamokat szerveztük:

— Tárgyszavas-indexelő osztályozási eljárások osztályozók részére. (Kétféléves tanfolyam; befejeződött.)

— Szakirodalmi igény-, szükséglet- és ellátottsági vizsgálatok módszertana. (Kétféléves tanfolyam; befejeződött. A vizsgadolgozatok javából tanulmánygyűjteményt szerkesztünk.)

— A szépirodalom könyvtári használatának kérdéseiről olvasószolgálatosok részére. (Kétféléves tanfolyam; befejeződött.)

— A hátrányos helyzetű rétegek könyvtári szolgálatáról olvasószolgálati vezetőknek. (Féléves tanfolyam; befejeződött.)

— Helyismereti gyűjtemények szervezéséről, vezetéséről az „A” és „B” típusú könyvtárak munkatársainak. (Féléves tanfolyam; befejeződött.)

— Társadalomtudományi információkereső rendszerekről és szolgáltatásokról kisebb társadalomtudományi könyvtárak munkatársainak. (Féléves tanfolyam; befejeződött.)

Többszövegű teauruszok készítése. (Tíznapos tanfolyam.)

— A dokumentumleírás oktatása. A megyei könyvtári hálózatok dokumentumleírással és katalógusszerkesztéssel foglalkozó, módszertani tevékenységet is folytató szakembereinek kiképzése az új szabvánnyal kapcsolatos ismeretek átadására. (Nyolcnapos tanfolyam.)

— Zeneművek bibliográfiai leírása az új szabvány szerint. (Ötnapos tanfolyam.)

Fiatalköznevelődési könyvtárosok továbbképző tábora Ásotthalmon. (Kéthetes tanfolyam.)

— A gyermekkönyvtárak aktuális kérdései. Kétnapos konzultáció a korábbi gyermekkönyvtárosi tanfolyam hallgatói részére.

A tanfolyamok szervezésén kívül az alábbi továbbképzéssel kapcsolatos munkákat végeztük.

A megyei könyvtári hálózatok nagyobb igényű továbbképző tanfolyamainak szervezéséhez, programjuk összeállításához segítséget nyújtottunk (pl. Szolnok, Pest, Heves megyében). Több esetben a központi továbbképző tanfolyamaink tematikáját és szervezési tapasztalatait adtuk át; például a zenei tanfolyam ismétlődött meg szerényebb keretek között Pest megyében, a szépirodalmi tanfolyam Szolnok megyében, az új bibliográfiai leírási tanfolyam mindkét helyen.

A szakszervezeti könyvtárak igazgatói tanácsának vezetőjével megbeszélést folytattunk a szakszervezeti könyvtárak érdekeinek intenzívebb figyelembevételéről a központi továbbképzések szervezésénél. Külön keret-tervet dolgoztunk ki a szakszervezeti könyvtárosok részvételéről. Ezen túlmenően az egyes szakszervezeti hálózatoknak továbbképzési tervük és programjaik összeállításához konkrét segítséget is nyújtottunk.

Támogattuk a Magyar Könyvtárosok Egyesülete által szervezett, a ritka és értékes könyvek egyedi kötéseti munkáira felkészítő bibliofil tanfolyamot.

Továbbképzéseinkhez többféle oktatási segédeszközöket készítettünk. Kiemelkednek közülük a dokumentumleírás oktatását szolgáló AV-eszközök (transzparensok) és programozott feladatgyűjtemények. Átadtuk sokszorosításra a nem könyvjellegű dokumentumok oktatási példatárát.

Kutatásszervezés

A könyvtárügy középtávú (1981—1985) kutatási terveire javaslatot dolgoztunk ki, és megvitatás céljából publikáltuk a *Könyvtári Figyelő*ben. Regisztráltuk a folyamatban levő és az újonnan indult könyvtári témájú kutatásokat, az utóbbiakat publikáltuk a *Magyar Könyvtári Szakirodalom Bibliográfiájában*; a kiemelkedőkről jelentést készítettünk az illetékes nemzetközi szervezeteknek.

Az év elején közzétettük a magyar könyvtárak ez évi bibliográfiai terveit.

A könyvtárosi ismeretek egy-egy területe alaplívénak kiadása terén csak lassan haladtunk előre. Engedélyt szereztünk Rijsbergen: *Information retrieval* c. művének kiadására, megbízást adtunk lefordítására. Megkezdtuk az információkereső nyelvek kérdéseit tárgyaló szöveggyűjtemény összeállítását. Ugyancsak elkezdődtek a könyvtárosi, könyvészeti és informatikai ismeretek értelmező szótárának előmunkálatai.

KAPCSOLATSZERVEZÉS – PROPAGANDA

Módszertani tevékenység

Módszertani tevékenységünk középpontjában a közönségkapcsolatok szemléleti elvének további népszerűsítése és elismertetése állt. Tanulmányok, cikkek készültek, a megyei továbbképzések során előadások hangzottak el a könyvtárak és társadalmi környezetük kapcsolatainak eszközeiről, a könyvtári élet demokratizmusának és magatartásformáinak kérdéseiről, a sajtómunka alapelveiről, az olvasómozgalmak (főként a könyvtárhasználatot elősegítő ifjúsági mozgalom) célravezető módszereiről.

Az utóbbi feladat érdekében két alkalommal országos továbbképzési konferenciát és tapasztalatátadó szemináriumot szerveztünk a könyvtárosok és KISZ-vezetők részére a KISZ KB székházában.

Elkészült a könyvtári közönségkapcsolatokkal foglalkozó külföldi szakirodalom szemléjének kézírata.

Tömegkommunikációs kapcsolataink

Főként a gondosan kiépített személyes kapcsolatok és a rendszeresé vált tájékoztatások révén tovább erősödtek kapcsolataink mind a sajtó, mind a rádió és televízió kulturális rovatainak szerkesztőivel.

A sajtó érdeklődése 1981-ben is élénk volt a könyvtári témák iránt, sőt némi számszerű fejlődést is mutatott: 1981-ben 2611 közleményt regisztráltunk, míg 1980-ban kétezret. Ezek közül érdemi, nem hírjellegű (a párhuzamosan megjelenő közlésekkel együtt) 1005, hírjellegű (ugyancsak az ismétlődőkkel együtt) 1606. Az adatok közül érdemes kiemelni a Magyar Rádió ugrásszerűen megnövekedett érdeklődését: ebben az évben 129 alkalommal foglalkozott valamilyen formában a könyvtárüggyel. Említésre méltó az országos napilapok közül a *Népszabadság* 83 közleménye, ami az 1979-es év kétszerese. A vidéki sajtótermékek közül érdemes kiemelni a *Dél-Magyarországot* 69, a *Kelet-Magyarországot* 71, a *Somogyi Néplapot* 90 és a *Kisalföldet* 101 közleményével. Az adatok reális megítéléséhez hozzá kell fűzni, hogy a IV. Országos Könyvtárügyi Konferencia megrendezése nagy mértékben megemelte az érdemi cikkek számát. Ezért a következő évben visszaesés várható.

Az első félévben megjelentettük a *Témajavaslatok* c. kiadványunkat a sajtó dolgozói részére, ugyanakkor a második félévben már nem volt módunk hasonló kiadványt készíteni, mert a beküldött információk mennyisége és minősége erre nem volt alkalmas. Helyette — kísérletképpen — áttértünk a havi tájékoztatásra, *Könyvtárügyi hírlevél* címmel, és az újságírók esetenkénti informálására. E módszerek tapasztalatait 1982-ben fogjuk értékelni.

Az 1980. decemberében meghirdetett sajtópályázatot értékeltük. Az eredményhirdetésre 1981. decemberében került sor, amikor is Darvas András, Filippinyi Éva, Nagypál Endre, Nógrádi Gábor, Szegvári Katalin,

Tripolszky László, Varsányi Gyula, Virágh F. Éva újságírók, tévé- és rádió-szerkesztők jutalomban részesültek.

Az év során két alkalommal közreadtuk a Könyvtár és Művelődés (könyvtárügyi információk vezetőiknek) című kiadványunkat. Az első a IV. Országos Könyvtárügyi Konferencia sajtóviSSHangjának szemléje volt (megjelent 800 példányban), a második ugyancsak a konferenciával foglalkozott: közreadta a Könyvtáros c. folyóiratban megjelent beszámolókat és beszédeket, továbbá a konferencia ajánlásait (az érdeklődésre való tekintettel 1500 példányban jelent meg).

1981. márciusában a Művelődési Minisztérium Közgyűjteményi Főosztálya a Munkásmozgalmi Múzeumban országos sajtótájékoztatót tartott, amelynek megszervezésében (kiállítási anyagok összegyűjtése, elrendezése, a könyvtárügyi információk megírása) aktívan részt vettünk.

Olaszómozgalmak

Az olvasómozgalmak közül a legnagyobb figyelmet a KISZ KB és társszervei által meghirdetett „Művelt ifjúságért, korszerű műveltségért” c. program olvasópályázatára fordítottuk: egész évben folyamatosan támogattuk, majd az országos könyvtári propagandabizottsággal együttműködve értékeltük az Olvasó Ifjúságért pályázat első fordulójára küldött megyei jelentéseket, s javaslatot tettünk az országos jutalmazásokra. A KISZ KB felkérésére kidolgoztuk a pályázat második, illetve harmadik évének programtervét.

Részt vettünk a Műszaki és Közgazdasági Könyvnapokra hirdetett pályázat szervezésében és értékelésében. A Bartók-centenárium népszerűsítésére a FSZEK Bartók-albumát juttattuk el a nagyobb közművelődési könyvtárakhoz. A kiemelt évfordulókról megemlékeztünk az irányításunkkal készülő *Eseménynaptár* c. kiadvány számaiban.

Az 1981-es évre tervezett könyvtárügyi kiállításunkat „Magyar könyvtárak a 70-es és 80-as években” címmel mutattuk be a IV. Országos Könyvtárügyi Konferencián, majd vándoroltattuk (Salgótarján, Szolnok és Győr). Ennek a kiállításnak már része volt a „Híres könyvek — híres könyvtárak Magyarországon” című fejezet, amelyet tovább kívánunk bővíteni az 1982-es esztendőben. A zenei könyvtárak nemzetközi egyesülete (AIBM) konferenciája alkalmából készülő kiállításához segítséget adtunk. A FSZEK-val közösen rendeztük meg a magyar—szovjet könyvtárügyi szeminárium alkalmából a „Könyvtárügy a Szovjetunióban” című kiállítást.

A könyvtári propagandabizottság ez évben kétszer (Vác, Sátoraljaújhely) ülésezett; megvitatottuk az *Eseménynaptár* lapterveit, az aktuális propagandafeladatokat és az Olvasó Ifjúságért pályázat további programtervét. Határidőre elkészítettük az *Események — évfordulók 1982.* című kiadványt és megkezdtük a kapcsolatszervezők és kiadványszerkesztők kislexikona anyagának gyűjtését.

Tovább javult a könyvtári propagandaanyagok központi ellátása a Könyvértékesítő Vállalat Propagandaosztálya és Könyvtárellátó Főosztálya

jóvoltából. Téma- és kiviteli javaslatunk nyomán a mennyiségi növekedés (16-féle kiadvány, több mint 700 ezer példányban) mellett minőségükben is szép és hasznos propagandakiadványok készültek a KÉV gondozásában.

Nemzetközi kapcsolatok

Közreműködtünk több, hazánkban folytatott nemzetközi rendezvény megszervezésében, így az INTAMEL (Nagyvárosi Könyvtárak Nemzetközi Egyesülete) és az AIBM (a Zenei Könyvtárak Nemzetközi Egyesülete) konferenciáján vállaltunk nemcsak személyi, hanem tartalmi feladatokat is (l. jelentésünk más fejezetében).

Az 5. magyar—szovjet szemináriumon az OSZK-val együtt láttuk el a házigazdai tisztséget.

Súlyt helyeztünk arra, hogy a két, hozzánk látogató tanulmányúton levő diákcsoport — az egyik Hollandiából, a másik az NSZK-ból — jó benyomásokat szerezzen a magyar könyvtárügyről; ennek megfelelően állítottuk össze programjukat, adtunk szakmai kíséretet.

Számos külföldi könyvtáros (20 fő) számára szerveztünk szakmai programot, adtunk tájékoztatást a magyar könyvtárügyről, s esetenként elkísértük őket vidéki útjaikra.

Munkatársaink 16 rövidebb utat tettek külföldre, részben tájékozódás, részben értekezleteken való részvétel céljából. Négy munkatársunk összesen 11 hétig volt tanulmányúton Dániában (ketten), Franciaországban és Finnországban.

Továbbra is tevékenyen működtünk közre az IFLA munkájában: a lipcei közgyűlésen vett részt két dolgozónk, de elláttuk az *IFLA Journal* szerkesztő bizottságának elnöki tisztségét és tagságot vállaltunk a Közművelődési Könyvtári Szekció állandó bizottságában is.

SZAKIRODALMI TÁJÉKOZTATÁS

Könyvtártudományi Szakkönyvtár

A Szakkönyvtár ez évi munkáját nagy mértékben akadályozták személyi jellegű nehézségek, ám ennek ellenére sikerült a folyamatos működést és a szolgáltatásokat zökkenőmentesen biztosítani.

Az állomány kiegyensúlyozottan gyarapodott: a könyvállomány 1183 kötettel (az előző évekhez képest kissé emelkedett), 35 új folyóirattal (jelenleg az élő folyóiratok száma 499 cím), 570 szakdolgozattal, 240 képpel, számos útijelentéssel, aprónyomtatvánnyal és könyvtárismertetővel, s néhány fordítással. Külön említendő az ELTE Könyvtártudományi Tanszékétől átvett mintegy 2000 szakdolgozat, amelyek feldolgozása még előttünk álló feladat.

Nemzetközi cserénk élénk volt, bár néhány nagy nyugati partnerünk anyagi nehézségekre hivatkozva szűkítette a csere volumenét. Tőkés orszá-

gokba 179 egységet küldtünk, 187-et kaptunk; szocialista országokba sokkal többet küldtünk, mint amennyit kaptunk (606, illetve 88 egység).

Feldolgozó munkánkban nehézséget okozott, hogy átmeneti jelleggel mind a régi, mind pedig az új szabvány szerint is leírtuk a könyveket, hogy előkészítsük az átállást. Az új leírásokból külön katalógust kezdtünk szerkeszteni. Az egyéb dokumentumtípusok feldolgozásában az említett személyi nehézségek miatt elég nagy a lemaradás; sikerült viszont rekatalogizálni az ún. csoportos anyagot, s ezzel állományunk értékes részét tettük hozzáférhetővé.

Az olvasószolgálat forgalmi adatai tovább csökkentek, valószínűleg annak következtében, hogy a szaktanfolyamot végzett könyvtárosok komplex államvizsgái már lezajlottak. A látogatók száma 3290 fő volt (1980-ban 3892). A könyvtárközi kölcsönzésben szerény mérvű emelkedés mutatkozott (1980: 151 könyvtárnak 272 egységet, 1981: 126 könyvtárnak 308 egységet és 43 másolatot). Tizenegy gyarapodási jegyzéket állítottunk össze és a figyelőszolgálat keretében 900 cédulát küldtünk szét; ez a növekedés azonban nem mutatkozott meg a keresletben. Mindössze három irodalomkutatót végeztünk.

Igyekeztük propagálni Szakkönyvtárunk szolgáltatásait. Továbbképző tanfolyamainkon irodalom- és könyvtárhasználati bevezetőket tartottunk, s a csoportosan hozzánk látogató hallgatókat megismertettük a használathoz szükséges tudnivalókkal. *Könyvtárismertető kalauzt* is kiadtunk.

Információs és dokumentációs szolgáltatások

A *Magyar Könyvtári Szakirodalom Bibliográfiája* négy száma 1600 tételt regisztrált, s megjelent az 1980. év kumulált betűrendes és tárgymutatója. Sikerült teljesebben feldolgozni a szórt irodalmat a Magyar Nemzeti Bibliográfia Időszaki Kiadványok Repertóriumának szerkesztőségének közreműködésével. Előrehaladt az 1975—1979-es évkör összesített mutatóinak a szerkesztése.

A *Hungarian Library and Information Science Abstracts* (és orosz változata: *Vengerszkaja literatura po bibliotekovedeniju i informatike*) két száma megjelent.

A könyvtári és a tájékoztatási szakterület központi katalógusát folyamatosan gondoztuk; mikrofilmlapon 1982-ben tesszük közzé az újabb anyagot.

Külföldi folyóiratcikk-katalógusunk 1657 tétellel gyarapodott, a *Könyvtári és Dokumentációs Szakirodalom* c. referáló lapunk négy száma 762 tételt közölt; ennek mintegy felét referátum nélkül. Az 1974—1978-as évfolyamok kumulált mutatóinak szerkesztése folyamatban van.

A könyvtári és információs munkában használatos eszközökről szóló prospektusok gyűjteményét folyamatosan fejlesztettük, bár a beérkezett prospektusok száma csökkent. Erősítettük kapcsolatainkat a hasonló hazai gyűjteményekkel.

Könyvtári Figyelő

A folyóirat ez évi hat száma megjelent, a hetedik — különszám — nyomdában van. Ez utóbbi a külföldön élő magyar származású könyvtárosok számára 1980-ban rendezett konferencia anyagát fogja tartalmazni. A szerkesztőbizottság három alkalommal ült össze, s nagy segítséget nyújtott szerzők és kéziratok ajánlásával, javaslataival és bírálataival a szerkesztéshez.

Gondoztuk a szerkesztőségi segédleteket, nyilvántartásokat, s előkészítettük a lap tízéves repertóriumának a munkálatait.

A *Könyvtári Szemle* hasonmás kiadása folytatódott: megjelent az 1914-es és 1915-ös évfolyam a FSZEK, illetve az Országgyűlési Könyvtár közreműködésével.

Kutató—fejlesztő—módszertani munkák

A különböző dokumentumtípusok könyvtári kezelésére vonatkozó útmutatók közül az útjelentésekkel és a szakdolgozatokkal-disszertációkkal foglalkozók előkészületben vannak, megjelenésük 1982-ben várható.

A *könyvtári és informatikai teauruszt* folyamatosan gondoztuk; a kiegészítéseket és módosításokat belső használatra időnként összesítve lesokszorosítottuk.

A könyvtári és tájékoztatási berendezések és felszerelések beszerzésével foglalkozó módszertani útmutató kézírata elkészült, lektorálása folyamatban van.

Lassan halad a többnyelvű könyvtári és informatikai szakkifejezések gyűjtése.

Összeállította: *Papp István*
Szente Ferenc, Urbán László,
Kamarás István, Bereczky
László, Katsányi Sándor,
Pelejtei Tibor, Gerő Vera
közreműködésével

KIADVÁNYOK

Alapelvek a könyvtár fejlesztéséről, kezeléséről és szolgáltatásairól. A Művelődési Minisztérium Tárcaközi Munkabizottságának megbízásából kiad. az OSZK—KMK. Bp. 1981. 15 p. (Az általános művelődési központ munkájának szervezeti és tartalmi kérdései. Módszertani füzetek. 1.)

BARTOS Éva—MÁNDY Gábor: *Tematikus érdeklődésvizsgálat közművelődési könyvtárakban.* Kiad. a KM Tudományos Koordinációs Bizottsága megbízásából az OSZK—KMK. Bp. 1981. 125 p.

BENJÁMIN Judit—BOLGÁR Ágnes: *Idősek és betegek könyvtári ellátása.* (Az 1. fejezetet írta Futala Tibor.) Bp. 1981. 107 p.

Bibliographic description of sound recordings. A guide. (Comp. by Ildikó Varga.) Bp. 1981. 38 lev.

Centralizációs törekvések a hazai közművelődési könyvtárakban. (Szerk. Mándy Gábor.) Bp. NPI, 1980. 148 p.

(Háromszor egy) 3×1 olvasótábor. Módszerek és eredmények Mátrafüredről. (Szerk. Nagy Attila.) Bp. NPI, 1981. 66 p.

Idegen nyelvű természettudományi kézikönyvek. (Az anyaggyűjtést végezte: Fodor Zsolt, Jantsits Gabriella, Ordódy Mária. Összeáll. és szerk. Szabó Sándor.) Bp. NPI, 1981. 100 p.

ISBD/CM. A kartográfiai anyagok nemzetközi szabványos bibliográfiai leírása. (Ford. Faragó Lászlóné. Szerk. Varga Ildikó.) Bp. 1981. 69 p.

Iszszledovanie cstenija v Centre bibliotekovedenija i metodiceszkoj rabotü. 1977—1980. Bp. 1980. 74 p.

Könyvtári kis tükör. Ajánló könyvjegyzék. Bp. NPI, 1981.

Általános művek, filozófia, pszichológia, vallás. 1945—1978. (Összeáll. és szerk. Vajda Kornél.) 88 p.

Irodalomtudomány, nyelvészet. 1945—1979. (A kötetet összeáll. és szerk. Lakatos András, Vajda Kornél.) 186 p.

Társadalomtudományok. 1945—1978. (A kötetet szerk. Mándy Gábor. Készült a Hajdú-Bihar megyei Tanács V. B Könyvtárával együttműködésben.) 274 p.

Könyvtárkezelői ismeretek. Ideiglenes tanfolyami jegyzet. Bp. 1981. 271 p.
A községi könyvtárak módszertani segítése. (Tanfolyami segédlet.) (Szerk. Csapó Edit.) Bp. NPI, 181. 130 p.

Külföldi könyvtártudományi és informatikai könyvek. Központi katalógus. 1975—1979. Szerk. Tremkóné Meszleny Mária. Bp. 1980. 12 mikrofilmlap.
LOWELL, Mildred Hawksworth: Könyvtárak és információs központok vezetése. (The management of libraries and information centres.) (Vál. és ford. Sz. Kiss Csaba.) Bp. NPI, 1980. 101 p.

A Magyar Könyvtárosok Egyesülete zenei szekciójának tíz éve. 1970—1980. (Szerk. Skaliczki Judit.) Bp. MKE—OSZK—KMK. Bp. 1981. 88 p.

MÁNDY Gábor: Subject departments in public libraries. An international survey 1979/1980. Draft. Bp. OSZK—KMK—FSZEK, 1981. 113 p.

Országos Széchényi Könyvtár Könyvtártudományi és Módszertani Központ Könyvtártudományi Szakkönyvtár. (Könyvtárismertető.) Bp. 1981. 17 p.

(RÁCZ Ágnes): Nem publikált útijelentések bibliográfiai leírása. Útmutató. Bp. 1981. 23 p.

Reading research in the Centre for Library Science and Methodology. 1977—1980. Bp. 1980. 80 p.

Recommendations of the Fourth National Conference on Librarianship. 2—3 June 1981, Budapest. Művelődési Minisztérium, 1981. 16 p.

Rekomendacii 4-oj Goszudarsztvennoj konferencii po bibliotecsnomu delu. Budapest, 2—3 ijunja 1981. Bp. Művelődési Minisztérium, 1981. 19 p.

STIER Miklós—SZÁSZ Zoltán: A helytörténetírás módszertani kérdései. Új- és legújabb kor. (Szerk. Stier Miklós.) Bp. NPI, 1980. 166 p.

(Helyismereti kutatók kézikönyvei.)

Szakkatalógus szerkesztés csoportképzés alapján. (A módszertani útmutatót írta és szerk. Bereczky Lászlóné. A szakkatalógus osztólapjainak feliratait és a betűrendes mutatót összeáll. Surján Miklós.) 2. átd. bőv. kiad. Bp. OSZK—KMK—OMKDK, 1981. 165 p.

Szakmai irányelvek az egyetemi könyvtárak fejlesztéséhez. Tervezet. + Mellékletek „Az egyetemi könyvtárak távlati fejlesztési irányelvei”-hez. (A KMK és az Egyetemi Könyvtárigazgatók Tanácsa által kiküldött munkabizottságok tanulmányai . . . alapján szerk. és összeáll. Fényes Miklós, Fogarassy Miklós, Máder Béla.) Bp. 1981. 2 db. 33 lev., 20 p.
Belső használatra.

Időszaki kiadványok

Események, évfordulók. 1982. Bp. NPI, 1981.
Eseménynaptár. Bp. NPI, 1981. 1—4. sz.
Hungarian Library and Information Science Abstracts. Bp. 1981. 1—2. sz.
Információ a könyvtári és információs munka eszközeiről és berendezéseiről. Bp. 1981. 1—18. sz., 2 különszám. Angol és orosz nyelven is.
Könyvtár és Művelődés. Bp. 1981. 1—2. sz.
Könyvtári és Dokumentációs Szakirodalom. Referáló lap. Bp. NPI, 1981. 1—4. sz.
Könyvtári Figyelő. Bp. NPI, 1981. 1—6. sz., 1 különszám.
Könyvtárügyi témajavaslatok tömegkommunikációs célokra. Bp. 1981. 1. félév.
A magyar könyvtárak bibliográfiai tervei. 1981. Bp. 1981. 51 p.
A Magyar Könyvtári Szakirodalom Bibliográfiája. Bp. 1981. 1—4. sz.
Szakszervezeti könyvtárak működési adatai. Munkahelyek könyvtári ellátása. 1980. Bp. 1981. 45 p.
Településeink könyvtári ellátása. A tanácsi és szakszervezeti könyvtárak statisztikai adatai. 1980. Bp. 1981. 60 p.
Új Könyvek. Bp. Könyvért, 1981. 1—33. sz.
Új Könyvek. Könyvtárak állománygyarapítási tanácsadója. Betűrendes mutató 1970—1975. Szerk. Körtés Júlia. Bp. 1980. 13 mikrofilm lap.
Vengerszkaja literatura po bibliotekovedeniju i informatike. Referativnij zurnal. Bp. 1981. 1—2. sz.

ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ЦЕНТРА БИБЛИОТЕКОВЕДЕНИЯ И МЕТОДИЧЕСКОЙ РАБОТЫ В 1981. г.

В 1981 году мы поставили перед собой две задачи: 1. постепенная поддержка отраслевой инспекции Министерства культуры и 2. интенсивное участие в подготовке организации и проведения IV-ой Государственной конференции по библиотековедению. По нашему мнению, обе задачи были выполнены нами успешно, как это вытекает, можно надеяться, из нашего отчета.

На пятилетку с 1981 по 1986 гг. мы изменили структуру и систему планирования и отчета: мы перешли к перечислению задач и их выполнений по отделам нашего центра. Это стало возможным и обоснованным в результате создания такой организации в ЦБМР, в которой отдельные функции могут входить в компетенцию отдельных организационных единиц. Несмотря на это, или именно поэтому, для решения некоторых сложных задач было необходимо создать кооперацию небольших групп, так называемых „ad hoc“. Таким образом, нами были созданы группы по исследованию библиотечных инспекций, по организации конференций, курсов по повышению квалификации и консультированию. (Поэтому в нашей отчете встречаются некоторые повторения.)

Во введении к нашему отчету мы хотели бы выделить по каждому отделу лишь по одному результату, которое мы считаем основным в работе 1981 г., а именно:

Отдел по расширению библиотечной сети: способствование реализации и функционированию библиотечной системы, намеченной в основных юридических правилах.

Отдел технологии библиотек: консультативно-оперативное участие в совершенствовании библиотечной практики.

Отдел исследования чтения: дальнейшее расширение исследований библиотечно-социологического характера.

Отдел формирования фондов библиотек: дальнейшее развитие структуры и содержания справочного издания по пополнению фонда „Новые книги“ (Új könyvek).

Учебной отдел: обеспечение библиотекведческих курсов обучения.

Отдел организации связей: развитие связей массовой коммуникации.

Информационный отдел: бесперебойное опубликование сериальных изданий.

THE ACTIVITY OF THE CENTRE FOR LIBRARY SCIENCE AND METHODOLOGY IN 1981

In the year 1981 we set two tasks of major importance ahead us: 1. increased professional support for the surveillance on behalf of the Library Branch of the Cultural Ministry and 2. intensive participation in preparing, organizing the 4th National Conference of Librarianship. So far as we could judge it, we succeeded in both tasks as it might be perceivable in our detailed report.

We have altered the system of planning and reporting for the period of 1981–1986. The tasks and their accomplishments will be enumerated according to departments. The reason for this is that the structure in the Centre has so changed that each function can be separately attributed to an organizational unit. Notwithstanding these novelties interdepartmental co-operation is necessary to accomplish certain more complex tasks, e.g. by organizing smaller, *ad hoc* groups. Such groups were formed for supervising surveys, for organizing conferences and refresher courses, for professional counselling and consultations. (This is why smaller overlappings can occur in our report.)

We should like to pick out the most important accomplishment of each department we consider characteristic of the year 1981.

Department for Library Network Development: counselling and aiding for carrying out the library system designed in the basic laws and regulations.

Department for Library Technology: consultative and operative contribution in modernizing library practice.

Department for Reading Research: further development of surveys in the field of library sociology.

Department for Holdings: developing the periodical Új Könyvek (“New Books”), an accessioning aid, as regards its structure as well as content.

Educational Department: supporting training of librarians.

Department for Public Relations: construction of public relations with mass communication media.

Information Department: publishing our periodicals as usual.